

Юбилеи

Институтът по инженерна химия при БАН навърши 20 години

През м. октомври 2006 г. Институтът по инженерна химия (ИИХ) при Българската академия на науките празнува 20-ата годишнина от своето официално учредяване. Той е приемник на Централната лаборатория по теоретични основи на химичната техника и е постоянно научно звено при БАН, основен научен център в областта на инженерната химия и биоинженерството в България.

В Института по инженерна химия се водят както основни, така и приложни изследвания по приоритетни направления като нови технологии, икономия на енергия и опазване на околната среда. Основните области на изследванията са хидродинамика, топло- и масообменни процеси в многофазни системи, методи за оптимално използване и съхранение на енергия, инженернохимични проблеми на катализата, практически аспекти на биохимични процеси, оптимално интегриране на енергията в периодични химични и биотехнологични процеси и моделиране на многокомпонентни равновесни системи.

Институтът е търсен партньор от български и чужди промишлени фирми за решаване на различни приложни въпроси. В института са създадени и приложени в промишлени условия над 20 нови процеса, инсталации и системи с екологичен или енергоспестяващ ефект: контактни економайзери за оползотворяване на топлината на димните газове от ТЕЦ, технологии и апарати за отстраняване на токсични компоненти от промишлени отпадъчни газове, нови концепции за хетерогенни химични реактори, екстракционни технологии за производството или оползотворяването на ценни или токсични компоненти от отпадъчни води, технологии за производството на биоетанол и др. Подходящи примери за това са абсорбционните колони за отстраняването на сероводород в „Свилоза“ в Свищов, контактните економайзери за оползотворяването на остатъчна топлина от ТЕЦ в София, Пловдив и Шумен, осем инсталации за дестилация и ректификация на етанол, хетерогенен реактор за каталитично окисление на серен диоксид при ниски начални концентрации в КЦМ – Пловдив, и др.

Учените от Института по инженерна химия са широко известни в световната научна литература с приносите си в областта на мембранните методи за едновременна

екстракция и реекстракция на ценни и токсични вещества от отпадъчни води и естествени източници. Институтът развива нови технологии в областта на химичните процеси като каталитичното окисление на серен диоксид, на *o*-ксилен до фталов анхидрид и производството на антибиотици.

Изследванията в областта на биотехнологиите засягат кинетиката на различни ферментационни и ензимни процеси, практиките, прилагани за биологичното третиране на отпадъчни води, производството на биогаз и във фармацевтичната промишленост. Институтът по инженерна химия редовно организира международни летни школи и семинари по различни научни и практически теми с участието на партньори от чужбина. Поддържат се тесни връзки с учени от различни страни от Европейския съюз, Русия, САЩ, Канада, Израел и пр. Учените от ИИХ са участници в много международни изследователски проекти, финансирани от програмите на Европейския съюз (COST, COPERNICUS, TEMPUS и FP5).

Заедно с другите химични институти при БАН и Съюза на химиците в България Институтът по инженерна химия е издател на научното списание „Известия по химия“ (Bulgarian Chemical Communications).

Честит юбилей!

В. Бешков

Проф. дн Никола Михайлов Моллов на 80 години

Никола Михайлов Моллов е роден на 11 май 1926 г. в гр. Бургас, където завършва средното си образование. През 1951 г. завършва специалността „Химия“ във Физикоматематическия факултет на Софийски университет „Климент Охридски“. През 1952 година постъпва като асистент към катедра „Органична химия“ на Химическия факултет на Софийския университет, където работи до 1962 г. През 1957 г. Н. Моллов защитава своята дисертация, която е първата защитена у нас дисертация за научната степен „Кандидат на химическите науки“. През 1962 г. се хабилитира като старши научен сътрудник II степен към секция „Химия на природните органични вещества“ към Инсти-

тута по органична химия при БАН, София, където работи до 1974 г. През 1972 г. Н. Моллов защитава докторска дисертация – първата защитена в България дисертация за научната степен „Доктор на химическите науки“.

През 1974 г. Н. Моллов печели конкурс за професор по органична химия в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В продължение на 15 години той създаде най-стабилната катедра в Химическия факултет, която продължава да поддържа високото научно равнище, наложено от него.

Научните изследвания на проф. Н. Моллов са в областта на природните и синтетичните физиологичноактивни вещества. Още като аспирант на акад. Б. Куртев той разработва нов синтетичен метод за получаване на естери на алфа, бета-диарил-бета-аминопропанови киселини от естери на арилоцетни киселини и азометинови съединения в присъствие на безводен алуминиев хлорид, добила популярност като реакция на Куртев–Моллов.

В своето самостоятелно развитие като изследовател проф. Н. Моллов работи над 10 години в областта на природните органични вещества от растителен произход. Изследвал е химическия състав на поредица наши растения за алкалоиди и дитерпенови лактони. Изолирани, идентифицирани и структурно са изследвани голям брой новооткрити алкалоиди и дитерпенови лактони, както е и идентифициран химическият състав на поредица от наши растения и билки. Особено значими са изследванията на растения от рода Таликтрум (обичниче), които доведоха до откриването на богата колекция от алкалоиди, някои от нов структурен тип. Резултатите са представени в монографичен труд, отпечатан на английски език в издание на Унгарската академия на науките (1971 г.).

Проф. Моллов получава много съществени резултати при изследване съдържанието на дитерпенови лактони на растения от рода Теокриум (подъбиче). Изолирани са и са проучени в структурно и стереохимично отношение поредица от нови дитерпенови лактони. Изследванията са извършени главно в Института по органична химия на БАН и в катедра „Органична химия“ на Пловдивския университет с поредица от сътрудници. Върху тях са защитени кандидатски дисертации от 12 научни сътрудници и асистенти.

В катедра „Органична химия“ на ПУ „П. Хилендарски“ и Лабораторията по биологичноактивни вещества на БАН в Пловдив в периода от 1974 до 1992 г. проф. Н. Моллов развива друга важна научноизследователска област. Разработени са нови синтетични методи за получаване на изохинолинови съединения и техни производни. На базата на известната в синтетичната органична химия реакция на алфаамидоалкилиране са развити няколко варианта на вътрешно алфаамидоалкилиране, водещи до изграждането на разнообразни структури от изохинолинови съединения. Получени са голям брой нови изохинолинови структури и са синтезирани няколко природни изохинолинови алкалоиди. Тази проблематика е разши-

рена и за получаване на няколко amidни хербициди като алахлор, дуал и др., за които заедно със сътрудници от Базата за развитие и внедряване на химическия завод „Агрива“ в Пловдив са разработени лабораторни и производствени технологии. Получени са и много нови вещества с очаквана пестицидна активност, която е установена за някои от тях от проведен биологичен скрининг у нас и в чужбина. По тази проблематика са защитени две кандидатски дисертации и много дипломни работи.

В резултат от всички тези изследвания от проф. Моллов са публикувани над 120 научни съобщения в наши и чужди специализирани списания и има 14 авторски свидетелства.

За нуждите на обучението проф. Моллов е написал в съавторство учебник „Органична химия“, претърпял две издания (1981 и 1988 г.). През 1994 г. излиза и неговият самостоятелен учебник по органична химия.

През целия период на работа в Химическия факултет на ПУ „П. Хилендарски“ проф. Моллов работи по съвместителство и към Института по органична химия на БАН, като от 1980 г. оглавява Лабораторията по биологичноактивни вещества на ИОХ при БАН в Пловдив. Той беше по един мандат заместник-декан, а също и декан на факултета.

За научната си и педагогическа дейност проф. Никола Моллов е награждаван с ордени и медали. Получил е и званието „Заслужил деятел на науката“ (1987 г.).

Честит юбилей!

Химически факултет на ПУ „П. Хилендарски“

Проф. дн Христо Крачанов на 75 години

През м. септември 2006 г. проф. дн Христо Ганев Крачанов – виден учен и преподавател в областта на хранителната химия и технология, навърши 75 години.

Роден е на 29 септември 1931 г. в гр. Пловдив. Средно образование завършва през 1949 г. в Пловдив, а висше – във ВХТИ – София, специалност „Технология на пластмасите“, през 1954 г. От 1954 до 1956 г. работи като инженер-химик в „Градски промкомбинат“ – Пловдив, и ДИП „Капитан дядо Никола“ – Габрово. В тези предприятия внедрява своята дипломна работа по „Технология на карбамидформалдехидните смоли и изделия от полопас“.

На 30 септември 1956 г. след конкурс постъпва като асистент по органична химия във ВИХВП – Пловдив, при проф. С. А. Стойков. Под негово ръководство започва изследвания върху характеристиката и технологията на слънчогледовия пектин. През 1962–1963 г. специализира при акад. Богдан Куртев по стереохимия и механизъм на алдолни реакции в Института по органична химия

при БАН. През 1968 г. е на тримесечна специализация в Московския университет при акад. Н. Зефирев по приложение на ЯМР-метода в органичната химия. През 1967 г. е хабилитиран за доцент по органична химия и избран за ръководител на катедра „Органична химия и биохимия“ при ВИХВП, която ръководи до 1992 г. От 1992 до 1999 г. е ръководител на катедра „Органична химия“ при ВИХВП.

През 1972 г. защитава кандидатска дисертация на тема „Стереохимия и механизъм на Перкиновата реакция“ с научен ръководител акад. Б. Куртев, а през 1982 г. му е присъдена научната степен „Доктор на химическите науки“ след защита пред научния съвет на ИОХ при БАН на дисертация на тема „Получаване, реакционна способност и физикохимични свойства на нативни и модифицирани пектини“. През 1984 г. е избран за професор по органична химия. От 1981 до 2003 г. по съвместителство е ръководител на Лабораторията по биологичноактивни въглехидрати в Пловдив – филиал на ИОХ при БАН. От 1999 до 2003 г. е ръководител на НИЛ по екологични и функционални храни при Университета по хранителни технологии – Пловдив.

Проф. Хр. Крачанов публикува над 140 научни труда в наши и чуждестранни списания. Съавтор е на две научни монографии, издадени в чужбина, както и на 40 изобретения у нас и на 9 патента за изобретения в чужбина (САЩ, Германия, Франция и други европейски държави) по нови технологии и апарати. Негови публикации и изобретения са цитирани в над 150 публикации в чуждестранна литература. Основна характеристика на научната активност на проф. Крачанов е уменията му да работи в колектив с млади учени и специалисти от промишлеността. Под ръководството на проф. Крачанов са разработени 17 дисертации, предимно в областта на органичния синтез и по химия и технология на пектина. Осем от неговите аспиранти са хабилитирани за доценти или старши научни сътрудници, като двама от тях са доктори на науките и са хабилитирани за професори. Проф. Христо Крачанов е бил ръководител на много научни проекти на национално и международно ниво главно в областта на хранителната химия и хранителната технология.

Оригиналните научни постижения на проф. Хр. Крачанов са утвърдени сред научната общественост у нас и в чужбина. Като пример следва да се посочат: (i) синтез на бета-хидроксикиселини в условията на нискотемпературните варианти на Перкинова и Клайзенова реакции; (ii) технология на слънчогледовия пектин; (iii) метод за киселинна деестерификация на ябълков и цитрусов пектин в хетерогенна среда; (iv) методи за високоефективна екстракция на пектин чрез различни физични въздействия на суровината; (v) методи за анализ на хранителни продукти; (vi) технологии за лечебни и функционални храни.

От 1987 г. до днес проф. Хр. Крачанов е представител на България в Съвета по хранителна химия на Федерацията на европейските химически дружества (FECS).

Регистриран е в американската поредица „Who's who in the world“.

От 1995 г. до 2002 г. е член на Управителния съвет на Националния фонд за научни изследвания при МОН. От 1997 до 2003 г. е член на комисията по аграрни и лесовъдни науки при ВАК. От 1962 до 1987 г. е член на редколегиата на списание „Научни трудове на ВИХВП“. От 1985 г. е член на редколегиата на европейското списание „European Food Research and Technology“ и на българското списание „Химия и индустрия“. От 1999 г. е член на Управителния съвет на Съюза на химиците в България. От 1999 до 2004 г. е председател на Регионалния съюз на химиците в Пловдив и член на Управителния съвет на Регионалния научно-технически съюз, Пловдив. От дълги години поддържа активни връзки с учени от Швейцария, Холандия, Русия, Чехия, Белгия, Полша, Италия, Украйна, Франция, САЩ и други страни.

На 14.07.2004 г. АС при УХТ присъди почетното звание „Доктор хонорис кауза“ на проф. дн Христо Ганев Крачанов

Проф. Хр. Крачанов проявява голяма активност за внедряване в промишлеността на научните постижения на водените от него колективи. Особено резултатна е неговата активност в областта на преработката на плодове и зеленчуци и приложението на хранителните добавки в храненето и козметичната промишленост. Много от внедрените от него технологични разработки продължават да се използват и днес в хранителната промишленост и в медицината. Удостоени са с различни национални отличия, предимно на Пловдивския мострен панаир и на специализирани изложби у нас и в чужбина. Организираната от него учебно-производствена дейност в УХТ продължава и днес да се развива и укрепва. Произвежданите плодови сокове и сиропи представят успешно продукция на университета не само на българския пазар, но и сред развитите страни в Европа, Азия и Америка.

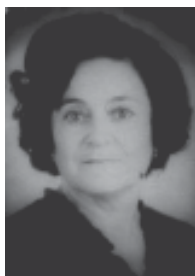
Цялостната научна, развойна и внедрителска дейност на преподавателя и общественика проф. Христо Крачанов заслужава висока оценка и обществено признание.

75-годишният юбилей е приятен повод да пожелаем на проф. Крачанов здраве, бодрост и дълголетие.

Лаборатория „Биологичноактивни вещества“,
Пловдив, при Институт по органична химия с
Център по фитохимия, БАН

Проф. дн инж. Тамара Станчева Ганчева на 75 години

Родена е на 26 февруари 1931 г. в с. Петровенка (Украйна) в семейство на българи, икономически емигранти, и от 1936 г. живее в България. През 1945 г. завършва основното си образование в с. Дойренци, през 1949 г. – гимназия в Ловеч и през 1956 г. Висшия химикотехнологичен институт в София. През 1956 и 1957 г. работи като технолог по радиочасти в завод „Ворошилов“ в София и

е наградена за усвояване производството на електролитни кондензатори. До 1959 г. работи като главен технолог в завод „Ненко Илиев“ в Севлиево, а до 1963 г. е старши технолог в завода за преработка на пластмаси „Капитан дядо Никола“ в Габрово.

От 1963 до 1967 г. е главен асистент във ВПЕИ в Габрово. През 1966 г. специализира в Московския държа-

вен университет „Ломоносов“, където започва изследвания по физикохимия и модификация на полимерите. След 1967 г. продължава своята трудова дейност като асистент и старши асистент във ВМЕИ в София, в катедра „Химия“, и от 1976 до 1988 г. е ръководител на катедрата. През 1972 г. защитава кандидатска дисертация на тема „Изследвания върху пластификацията на поливинилхлорид“. През 1977 г. организира и ръководи отраслова научноизследователска лаборатория „Свойства и приложение на полимерите“. През 1982 г. защитава докторска дисертация на тема „Изменение свойствата на поливинилхлорид с малки количества добавки“. През 1983 г. е избрана за професор.

Под ръководството на проф. Т. Ганчева са проведени фундаментални и приложни изследвания, в резултат на което са разработени 65 нови конструкционни полимерни материали, 18 нови технологии и 4 уреди и устройства за измерване на материалите. Изнася лекции по дисциплината „Физикохимични основи на неметалните материали“ и „Модификация, стареене и стабилизация на полимерите“.

Под нейно ръководство се организира допълнително редовно специализирано обучение на машинни и електроинженери по „Свойства и приложение на конструкционните полимери“ и обучение на специалисти във формите на следдипломната квалификация.

В резултат на изследванията на проф. Т. Ганчева за целенасочено регулиране на свойствата на полимерите и разширяване на техния асортимент са внедрени в много заводи в страната и са произведени значителни количества полимерни материали със специални свойства, с повишена преработваемост при по-ниски температури, с по-висока дълготрайност и устойчивост в условията на естественото стареене.

Общият брой на научните ѝ трудове е 335, от които 150 научни статии, публикувани у нас и в чужбина, 150 научни и 79 авторски свидетелства за изобретения. Автор е на 3 самостоятелни монографии и съавтор на 3 книги с учебно-методически характер. Резултатите от изследванията са представяни на научно-технически конференции в страната и чужбина

На обществени начала работи като председател и член на различни програмни и експертни съвети и комисии по нови материали. За нейната научна, внедрителска, учебна и обществена дейност е награждена с орден „Кирил и Методи“ I степен и над 15 други ордени, медали и

отличия. Присъдено ѝ е званието „Заслужил деятел на науката“.

Седемдесет и пет годишнината на проф. Т. Ганчева е приятен повод да ѝ пожелаем здраве и творческо дълголетие.

Н. Найденов

Инж. Петър Вълчев Грозев на 75 години

Петър Вълчев Грозев е роден на 12 юли 1931 г. в с. Кара Михал, Разградско. Завършва средно образование в гр. Исперих през 1949 г. с отличен успех. Същата година постъпва като стипендиант в Химикотехнологичния институт в Прага (Чехословакия). С цел икономия на валута през 1949 г. Министерският съвет връща стипендиантите в България и той

продължава образованието си в бившия ХТИ (сега ХТМУ) в София, където през 1954 г. завършва с отличен успех специалността „Органични горива“.

След дипломирането си постъпва на работа в новообразуваното ДП „За преработка на нефт и газ“ в гр. Русе, където участва в пускането на старите инсталации и усвоява преработването на тюленовския нефт. През 1955 г. е преместен на работа в ДП „За преработка на нефт и газ“ в гр. Каварна, където работи по усвояване добива на нефт от Тюленовското находище. През 1956 г. е назначен за главен инженер на НПЗ „Леон Таджер“ в гр. Русе, а от 1965 до 1972 г. е директор на завода. По време на работата му в завода с активното му участие са построени и въведени в експлоатация първите съвременни инсталации за производство на пътни и строителни битуми, битум-каучукови смеси от местни и вносни суровини и тръбната вакуумна инсталация за преработване на тюленовския нефт. Съществен е неговият принос и участие при разработване и усвояване на технологията за производство на различни класове и марки моторни масла от тюленовски нефт и вносни фракции, на турбинни и хладилни масла, алуминиев сулфат от отработана сярна киселина.

От 1972 до 1976 г. е генерален директор на новосъздаденото ДСО „Оргаким“ в гр. Русе. С натрупания опит и неуморна работа той допринася за изграждане на нови инсталации, усъвършенстване на технологиите в заводите, повишаване качеството и увеличаване обема на произвежданите химически продукти.

През периода от 1976 до 1984 г. е първи секретар на посолството на България в Москва. През този период организира и участва на много срещи на български и съветски експерти и делегации в министерства, ведомства, академични и отраслови институти и заводи в бившия СССР, получава, изучава и обработва много ценна

информация за технически новости и производствен опит. Енергично работи за ускоряване доставките на оборудване и суровини от бившия СССР, което допринася за ускореното развитие на нашата химическа и нефтена промишленост.

От 1984 до 1986 г. е главен секретар на Министерството на химическата промишленост, а след закриването му е заместник председател на новообразуваното СО „Химическа промишленост“. През 1987 г. е преместен на работа като заместник генерален директор на фирма „Верила“, където се пенсионира през 1992 г.

В продължение на 38 години инж. Грозев работи всеотдайно, задълбочено и прецизно от редови инженер до отговорен стопански ръководител за развитието на химическата и нефтената промишленост. За приноса си е награден с два ордена „Червено знаме на труда“, два ордена „Народен орден на труда – златен“, много юбилейни медали и звания. Той е отличник на Министерството на химическата промишленост на СССР. Член е на Съюза на химиците в България и активно работи в дружеството на нефтохимиците в България.

Седемдесет и пет годишнината на инж. П. Грозев е приятен повод да го поздравим и да му пожелаем здраве, благоденствие и дълголетие.

Р. Радев

Професор дн Огнян Пешев на 70 години

Професор Огнян Михайлов Пешев е роден на 2 август 1936 г. в гр. Варна в семейството на офицер от Военноморския флот. Завършва през 1954 г. гимназия в гр. Оряхово със златен медал. През 1959 г. се дипломира с отличие като химик-неорганик, производствен профил, в Химическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ и постъпва с конкурс като

асистент в ръководената от проф. Р. Каишев катедра „Физикохимия“. От 1962 до 1965 г. е редовен аспирант в катедра „Обща и химическа физика“ във Физическия факултет на Московския университет „Ломоносов“. Тук защитава своята дисертация „Електронният фактор в кинетиката на хемисорбция върху полупроводници“, с която става кандидат на физико-математическите науки. Негов ръководител е именитият съветски теоретик Ф. Ф. Волкенщайн, ученик на Я. И. Френкел. В края на 1965 г. постъпва с конкурс като научен сътрудник в Института по обща и неорганична химия (ИОНХ) на БАН, чийто директор е проф. Г. Близнаков. В този институт той работи в продължение на 40 години последователно като научен сътрудник, старши научен сътрудник II степен (1978 г.), старши научен сътрудник I степен (1982 г.) и професор (1984–2005 г.).

Основните научни приноси на проф. О. Пешев са върху връзката между електронните и молекулярните процеси, протичащи на полупроводникови повърхности. Към средата на 60-те години теорията в т.нар. електронно направление в катализа е разработена за плоската повърхност на полубезкраен кристал, така че реалните образци – прахове и порьозни тела, остават фактически извън нея. Той се залавя със задачата да осветли тяхната специфика. Изследва зависимостта на електрохимичния потенциал на електронния газ в образеца от размерите на последния (в Дебаеви радиуси на екраниране) за два идеализирани случая – тънък слой и изолирана пора в безкраен кристал, при което успява да покаже, че съществуват няколко неизвестни дотогава факти: а) в тесни пори ефектите на граничния подповърхностен слой са значително отслабени в сравнение с тези върху полубезкрайния кристал; б) при изменение на дебелината на тънкия слой активиращата енергия и предекспоненциалният фактор на повърхностна реакция, в която участват токови носители от този слой, се изменят в една и съща посока – това е т.нар. компенсационен ефект на дисперсността; в) тъй като Дебаевият радиус се определя от концентрацията на примесите в полупроводника, нейното изменение е равностойно на промяна в дисперсността на образеца. Тези теоретични резултати бяха потвърдени експериментално в Института по катализ, гр. Лион, Франция (Ж. Тешнер, Ж.-М. Ерман) при окислението на въглероден оксид върху монодисперсни частици от анатаз – чист и дотиран с ниобий или галий. Заедно с други изследвания в същата област те съставляват докторската дисертация на О. Пешев „Адсорбция и химични реакции върху високодисперсни полупроводници“, защитена в София през 1980 г. Издадена е като монография от Академично издателство на БАН.

През 1986 г. по инициатива на акад. Г. Близнаков е създадена като структурно звено на ИОНХ лаборатория „Адсорбенти и адсорбционни процеси“. Избран за неин пръв ръководител, проф. О. Пешев получава възможността да се пробва в едно ново качество – постановка и осъществяване на експериментални изследвания. За времето оттогава досега лабораторията укрепна и се утвърди в получаването на нови хибридни органично-неорганични материали за адсорбция из водна среда на тежки или благородни метали и арсен. Един интересен клас азотно-фосфорни съединения – фосфазените, бяха изследвани системно по отношение на адсорбционните им свойства, за които не се знаеше почти нищо. На тази основа в сътрудничество с Института по полимери на БАН (ст.н.с. I ст. дн Р. Величкова) са синтезирани два нови хибридни сорбента от производни на хексахлороциклотрифосфазен и 2-хидроксиетил-метакрилат или поливинилов алкохол. Съвместни изследвания с лаборатория „Аналитична химия“ в ИОНХ БАН (ст.н.с. I ст. дн Е. Иванова) показаха, че синтезираният неотдавна хибриден сорбент от тетраетилортосилициева киселина и тиодигликол е много подходящ за селективно извличане на злато.

Другото любимо занимание на проф. О. Пешев е работата му като университетски преподавател. Тя включва: в СУ „Св. Кл. Охридски“ – лекции по физикохимия на твърдото тяло (спецкурс, 1969–1971 г., и, съвместно с проф. С. Будуров, основен курс за специалността „Химична физика и теоретична химия“, 1985–1987); в Пловдивския университет „П. Хилендарски“ – основните курсове по физикохимия и строеж на веществото, 1966–1971. Тук той е избран за доцент по физикохимия през 1969 г. и завежда по съвместителство едноименната катедра до 1972 г.; в Шуменския университет „Еп. К. Преславски“, 1982–1986 г., курс по физикохимия за студентите биолози и спецкурс по физикохимия на твърдото тяло за студентите химици.

След избирането му за старши научен сътрудник системно са му възлагани научно-организационни дейности: научен секретар (1971–1972 г.) и зам.-директор (1987–1989 г.) на ИОНХ, научен секретар на Единния център по химия (1972–1982 г.), зам.-главен научен секретар на БАН (1989–1991 г.), научен секретар (1973–1988 г.) и председател (1989–2000 г.) на Националния комитет по химия за ИЮПАК, член на Редакционно-издателския съвет на БАН (1984–1991 г.) и на редколегията на Известия по химия на БАН, впоследствие Bulgarian Chemical Communications (от 1984 г.), член на Президиума на ВАК (1995–1997 г.), национален представител в Комисията по физикохимични символи, терминология и мерни единици на ИЮПАК (1987–1997 г.). Участвал е дейно в организирането на международни научни срещи у нас, както и с доклади на научни конгреси в чужбина: по катализ (СССР, 1969 г.), науката за вакуума и повърхностите (Япония 1974 г., Великобритания, 1978 г.), квантова химия (Швеция, 1982 г., Канада, 1985 г.), охарактеризиране на порьозни тела (Испания, 1989 г.).

Проф. О. Пешев е произвел, сам или в съавторство, една монография, един учебник по химия за 11 клас, два патента върху фосфазенови адсорбенти и около 60 научни труда.

Последните са цитирани над 150 пъти в научната литература, като повече от една трета от тези цитати са в около 20 монографии и многотомни издания, публикувани от „Academic Press“, „Plenum Press“, „Elsevier“, „Наука“ (Москва) и др. В много случаи цитатите представляват откъси от оригиналните работи, приведени като примери, илюстриращи развитието на теорията или взети за изходна точка при тълкуването и постановката на експериментални изследвания, направени в СССР, Франция, САЩ, Англия, Германия, Италия, Румъния. Между авторите и редакторите на тези монографии са учени като Х. Ейринг, П. Б. Уейц, С. Рой Морисън, Г. Хайланд, М. Гретцел, Ф. Ф. Волкенщайн, В. Ф. Киселев, А. Е. Шилов, К. И. Замараев.

Проф. О. Пешев е бил дълги години член на Френското химическо дружество, през 2002 г. е избран за индивидуален член (fellow) на ИЮПАК и на Международната фондация за иновации, основана от Глен Сиборг, нобелов

лауреат. Награден е със „Знак за отличие“ на БАН, орден „Кирил и Методий I ст.“ и благодарствена грамота от Химическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. Биографични бележки за него са поместени в значителен брой справочни издания, излезли във Великобритания и САЩ през последните 10 години. Колкото до химията и индустрията, той е свързан с тях всеотменно: съпругата му (починала през 1992 г.) е била старши научен сътрудник по химия на почвите, синът им е ръководител на група в изследователския отдел на канадска металургична компания; още не се знае дали няма да станат химици като родителите си и неговите двама внуци.

Л. Лаков, Р. Николов

Проф. дн Христо Бояджиев на 70 години

Христо Боянов Бояджиев е професор по инженерна химия в Института по инженерна химия при Българската академия на науките.

Той е роден на 17 август 1936 г. в гр. Сливен. Получава магистърска степен в Химикотехнологичния и металургичен университет (преди Висш химикотехнологичен институт) през 1960 г. Защитава дисертация за научната степен „Доктор“ (кандидат на техническите науки) в Москва, а научната степен „Доктор на техническите науки“ – в София през 1978 г.

Неговата изследователска дейност обхваща голям кръг от инженерно-химични проблеми: течения в течни филми, двуфазни течения, естествени конвекции, нелинеен масообмен и хидродинамична устойчивост, обратни задачи и идентификация на параметри и пр.

Проф. Хр. Бояджиев е автор на 5 монографии по инженерна химия и над 300 научни труда по горепосочените теми. Известен е с голямото многообразие на научните си изследвания.

През последните години той привлича интереса на световната научна общност с поредица изследвания върху нелинейния масообмен в двуфазни системи.

Проф. Хр. Бояджиев е инициатор и организатор на Международния семинар по преносни явления, ежегодно провеждан в България от 1995 г. насам. В това научно събитие участват световноизвестни специалисти в областта на многофазните процеси и преносните явления.

Отчитайки високозначимите приноси на проф. Христо Бояджиев в областта на инженерната химия с неговите академични признания и отражения върху инженерно-химичната наука, заедно с почетното място, което заема в общността на инженер-химиците в България, му желаем дълъг живот, нови идеи и развитие на нови проекти в науката и приложната дейност.

В. Бешков

Ст.н.с. I ст. дн Венко Бешков на 60 години

Венко Николаев Бешков е роден на 6 декември 1946 г. в София. Завършва специалността „Химия“ в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ през 1969 г. Започва научната си кариера като специалист в Института по обща и неорганична химия при Българска академия на науките. От 1972 до 1984 г. е научен сътрудник по инженерна химия в същия институт. През 1978 г. получава научната степен „Кандидат на техническите науки“ („Доктор“), а през 1996 г. – научната степен „Доктор на техническите науки“. През 1984 г. е избран за старши научен сътрудник II степен по инженерна химия в Института по инженерна химия при БАН. От 1997 г. е старши научен сътрудник I степен по инженерна химия в същия институт. Специализира в Института по теоретични основи на химическите процеси (1975 г.) в Прага (Чехословакия) и в Лабораторията по инженерно-химически науки в Нанси, Франция (1981–1982 г.).

Научноизследователската дейност и присъдените му научни степени са в областта на инженерната химия. Основната научна тематика е масообменни процеси, приложни биопроцеси (фин органичен синтез, почистване на отпадъчни води, почистване на въздуха и др.). Автор и съавтор е на над 80 научни труда и една монография. Той е автор на четири глави по химична технология и опазване на околната среда в енциклопедията EOLSS (Encyclopedia of Life Support Systems), издадена от ЮНЕСКО. За негови научни публикации са забелязани над 370 цитирания от други автори.

В. Бешков ръководи и участва активно в научно-приложни проекти по почистване на отпадъчни води: почистване на води от следи от анилин и нитробензен („Неохим“ АД, Димитровград), ферментационни процеси за отстраняване на инхибитори и денитрификация на отпадъчни води в биореактори (ФНИ при МОН), разграждане на органични замърсители чрез озониране (с Технически университет, Хамбург, Германия), биообработка на устойчиви замърсители (Пета рамкова програма на ЕС).

Чете лекционните курсове по хидродинамика в Химическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ (1976–1984 г.), по биоинженерна химия в Биологическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ (1987–1989 г.) и по Технологични основи на биоконверсията в Химикотехнологичния и металургичен университет в София.

В. Бешков е дългогодишен главен редактор на академичното списание Bulgarian Chemical Communications, участва в редакторския съвет на Bioprocess Engineering (Springer Verlag, 1996–2000 г.) и е член на редколегията на International Journal of Biotechnology (Inderscience Enterprises Ltd.).

Като експерт по опазване на околната среда В. Бешков натрупа и значителен административен опит. В качество-

то си на зам.-министър на околната среда участва активно в изготвянето на първата Наредба за оценка на въздействието на околната среда и инициира и координира подготовката на Закон за отпадъците (1992 г.) и изготвянето на подзаконовите актове за приложението му. Като експерт е член на Комисията по опазване на околната среда към парламента (1993–1994 г. и 1997–2001 г.), член на Центъра за обучение по управление на околната среда в София (от 1993 г.), член (от 1990 г.) и зам.-председател (1994–1995 г.) на Национално движение „Екогласност“, член на Консултативния комитет на софийското бюро на Регионалния център за околна среда за Централна и Източна Европа в Будапеща (1996–1999 г.). Участва още в проекти от ЕС по програмата PHARE, Halcrow Group Ltd. (Великобритания) и е координатор на България по програмата COST Action D29.

Административната дейност на В. Бешков включва зам.-министър на околната среда (1991–1992 г.) и директор на Института по инженерна химия (от 1993 г.). Член е на Специализирания научен съвет по инженерна химия към ВАК (от 1993 г.).

В. Бешков ръководи (1994–1996) и членува (от 1996 г.) в Националния комитет „Човекът и биосферата“ към ЮНЕСКО, член е на Международната програма „Геосфера-биосфера“, Балканската асоциация по опазване на околната среда (B.EN.A), Постоянния комитет за физически и инженерни науки (PESC) към Европейската научна фондация (ESF), Научния консултантски комитет към Американския биографичен институт, Световната фондация по иновации (WIF) и Американското химическо дружество.

Шестдесетгодишнината на ст.н.с. I ст. дн В. Бешков е приятен повод да му пожелаем крепко здраве и творческо дълголетие.

Честит юбилей!

Редколегия

Ст.н.с. I ст. дн Божидар Чорбанов на 60 години

Божидар Петков Чорбанов е роден на 16 декември 1946 г. в гр. Луковит, Ловешка област. Средното си образование получава в гимназията в родния си град. През 1969 г. завършва висше образование в Химическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Дипломната си работа в областта на ЯМР изработва в Института

по органична химия при БАН под ръководството на проф. Стефан Спасов. През 1970 г. постъпва на работа в Завода за ензимни препарати в Ботевград и оттам е изпратен на специализация отново в ИОХ, където работи под ръководството на ст.н.с. Мария Караджова в лаборатория „Химия на белтъци и ензими“. От 1972 г. е редовен

докторант към катедра „Органична химия“ на ВХТИ – София, с научен ръководител проф. дн Борис Алексиев. Тематиката на кандидатската му дисертация е върху изучаването на структурата на невротоксина от отровата на българската пепелянка и е изключително актуална за онова време. Като докторант във ВХТИ – София, Божидар Чорбанов получава покана за специализация в световноизвестния Институт по биоорганична химия „М. М. Шемякин“ към АН на СССР, където провежда изследвания в лабораторията на акад. Ю. А. Овчинников. Защищава успешно дисертация за получаването на научната степен „Кандидат на науките“ през 1977 г. Резултатите, включени в нея, са публикувани в най-известните специализирани списания в тази област и се цитират в литературата и досега.

През 1977 г. Б. Чорбанов влиза за трети път в живота си в ИОХ БАН, този път изглежда завинаги, защото оттогава неговата научна кариера е свързана с института. От самото начало на своята кариера в ИОХ той работи по изолирането на ензими от различен произход, а по-късно на техни инхибитори от пептиден тип. От 1980 г. като научен сътрудник Божидар Чорбанов преминава към новосформираната лаборатория „Техническа биохимия“ и се насочва към разработването на технологии за приложение на ензимните препарати. През 1985 г. заминава със стипендия на ЮНЕСКО на специализация в Датския технически университет, където провежда изследвания под научното ръководство на известния специалист по ензимна хидролиза на белтъците проф. Адлер-Нисен. Този период оказва силно влияние върху научните интереси на Б. Чорбанов и 20 години по-късно той защитава дисертация за получаване на научната степен „Доктор на техническите науки“ върху тези технологични процеси.

Б. Чорбанов се хабилитира през 1989 г. и оглавява лаборатория „Техническа биохимия“. Тематиката на лабораторията е свързана не само с изолирането на нови ензими и ензимни инхибитори, но и с разработването на технологии за тяхното приложение. В продължение на 10 години, за които може да се каже, че са твърде тежки за финансиране на научните изследвания у нас, в лабораторията се провеждат интензивни научни изследвания и са защитени 5 докторски дисертации под негово ръководство. Публикувани са редица научни статии в специализирани списания. На пазара се появяват хранителни добавки, разработени в лабораторията, а техни патенти получават 2 златни медала на Салоните на изобретенията в София. Поради актуалните теми и получените изследователски и приложни умения неговите докторанти намират много добри възможности за реализация у нас и в чуж-

бина. И ст.н.с. Б. Чорбанов започна отново да работи с току-що постъпили на работа млади специалисти. Той ръководи работата на научни колективи, съставени от специалисти от различни институти с различна насоченост на научните интереси. През 2006 г. е избран за старши научен сътрудник I степен в ИОХЦФ БАН и работи със сътрудниците си върху три интересни и обещаващи проекта, насочени към получаването на ново поколение храни и хранителни добавки.

Ст.н.с. I ст. дн Божидар Чорбанов се насочва и към проблемите на хранителните добавки, както и на химията на нежеланите органични вещества в храните, като е канен да чете лекции в тези специализирани области в няколко университета. В тези области чете лекции и дава консултации във Виетнам и Монголия.

В края на деветдесетте години на миналия век ст.н.с. Божидар Чорбанов е избран за зам.-директор на ИОХЦФ, а от 2004 г. е директор на института. Основната част от времето си и цялата си енергия той посвещава на израстването на младите учени и на обновяването на научната апаратура в ИОХЦФ.

Юбилеят на ст.н.с. I ст. дн Божидар Чорбанов е повод да му пожелаем здраве и успехи в научната и административната работа.

И. Тимчева

Съюзът на химиците в България честити навършени кръгли годишнини на следните свои членове:

Петър Грозев Вълков	12.07.1931 г.
Пешо Славов Бозаджиев	14.08.1931 г.
Иван Йорданов Белчев	17.08.1931 г.
Христо Ганев Крачанов	29.09.1931 г.
Людмила Ленкова Генкова	18.10.1931 г.
Лилия Иванова Петкова	9.12.1931 г.
Душко Любенов Душанов	14.08.1936 г.
Христо Боянов Бояджиев	17.08.1936 г.
Лиляна Трайкова Георгиева	12.09.1936 г.
Кичка Добрева Манолова	21.08.1941 г.
Иван Тодоров Деведжиев	3.11.1941 г.
Надежда Владимирова Янишлиева	18.11.1941 г.
Петя Димитрова Хаджиева	4.12.1941 г.
Серафим Димитров Влаев	9.09.1946 г.
Анна Любенова Георгиева	15.10.1946 г.
Маргарита Иванова Бонева	17.10.1946 г.
Венко Николов Бешков	6.12.1946 г.
Георги Ангелов Николов	9.12.1946 г.